

Lidt om Taaning Sogn i Voer Herred.

Af R. P. RANDLOV.

For den, der ikke har Raad eller Lejlighed til Arkivstudier og alligevel gerne vil sysle med Lokalhistorie, kan der ogsaa faaes en Del ud af de mundtlige Overleveringer, hvor disse i Tide er blevne fastede til Papiret. Mange Steder opbevares ogsaa Småsamlinger af gamle Dokumenter, der ofte kunne give værdifulde Oplysninger om henførne Slægter og supplere de mundtlige Meddelelser. Det er fra saadanne Kilder, jeg gennem Tiderne har optegnet et og andet, og det er et lille Uddrag af disse Optegnelser, jeg her vil meddele.

Efter Trap skreves Taaning i 1234 for Thörningh. Folk, der sysler med Stednavne, vil afaede dette af et Mandsnavn, Törne.

Ingebyernes Alder.

I Almindelighed regnes de ægte —inge-Byers Alder vel fra Tiden omkring Christii Fødsel. Der kan dog sikkert være meget, der taler for, at mange af dem har en Oprindelse, der ligger adskiltig længere tilbage. Lektor H. W. Clausen har i en Afhandling i »Aarb. f. nord. Oldkynd.« 1916 hævdet denne Opfattele. Han skriver her om den store Bygdefirkant, hvorfil Taaning hører: »... Horsens er Østjyllands anden store —ingebygd, Nim og Tyrsting herredet, den vestlige trediedel af Voer herred. Mer end en snes stolle i passende afstand fra hinanden liggende —inge siger: her har vi ligget fra arilds tid i uforstyrret ro, og ingen fjendelig magt er det lykkedes at trænge ind imellem os. Indenfor en skæv firkant, hvis sider er henholdsvis 3, 2, 3½ og 3½ mil lange, og i hvis vinkefspidser

ligger Lønsning, Tåning, Velling og Favsing, er der rent frit for —lev, —høj og —sted. Den østligste trediedel af Vor herred har bare —torp ind mod Hadsherredskovene, og kun i den mellemsste trediedel af Vor herred og i den nordøstlige del af Hatting herred møder os de stednavne, som interesserer saa meget. Det er i den indørste krog af Horsens fjord, ved den Nordstrand (Sundet), som skærnes af det fremsprægende Horsnæs, at der ligger et Serridslev, og noget længere oppe i landet har til fælle Ørredslev. Uden om disse ligger 7 —sted, grupperede i en smuk ring. Af —høj er der ingen. H. W. Clausen kommer senere i sin Afhandling til det Resultat, at —inge-Navnene er ældre end Kimbremmes Udvandring omkring 150 Aar før Christus. Han deler Steenstrups og flere andre Forskeres Opfattele, at —inge Byerne er den første Bebyggelse paa de mere frugtbare Sletter og ved Vandløbene. Hvor Forholdene har været gode, har en Høvding eller Klan slaaet sig ned med sin Slægt og drevet Agerbrug. Jagt eller Fiskeri, eftersom Forholdene bød det.

—lev-Byerne skyldes nærmest Erobrente, der har forsøgt at fortrænge dem i —inge-Byerne, der alt havde taget Landet i Besiddelse. Hvor dette ikke lykkedes, maatte —lev-Folkene derfor slaa sig ned udenfor —inge-Byernes Omraade og selv rydde sig Plads eller rejse tilbage den Vej, hvorfra de kom.

Hvis den af Direktør Sophus Müller hævdede Anskuelse i Skriflet »Vej og Bygd i Sten- og Brons- alderen« (Aarb. f. nord. Oldkynd. 1904) holder Stik, at Gravhøjene i det Store og Hele viser Oldtidsbebyggelsen og Oldtidsvejene, saa har Egnen om Taaning og en hel Række andre —inge-Byer, der for en stor Del ligger langs den gamle Ribevej, været særdeles tæt bebygget. Paa begge Sider af det daværende Vadesled ved Fuldbro Mølle har der været en hel Del Gravhøje, der nu er slojfed. Lidt mod Syd paa Taanning Mark laa den store »Rohøj« og en hel Del andre Gravhøje. Dette fortsattes med 2–3 Høje i det lille Hjørne af Tyrsting Herred, som Ribevejen derefter passerede. Paa dens videre Løb gennem Yding Sogn

laa der 50—60 Gravhøje i to Grupper langs den gamle Vej, og saaledes kunde der fortsættes. Der er meget, der taler for, at Ribevejen har været en af Oldtidens Færdselsaare, og man ledes derved let ind paa den Tank, at de gamle Bysamfund er grundlagt allerede i hine fjerne Tider. Endnu kan for Taanings Vedkommende tilføjes, at da Kirkegaardsmuren for 30—40 Aar siden blev regulert, blev der i Kirkegaardens sydvestlige Side fundet talrige Urnegrave fra Bronzealderen. Kirkegaarden har altsaa ogsaa været Gravplads i Bronzealderen, men om vore Bronzealders-Forfædre har grundet Bysamfundet og mulig givet Byen Navn efter en af deres Stormænd, kan man jo kun gisne om.

Taaning Sogn

er Anneks til Ousted og omgivet af dette og Hylke Sogn samt Skanderup Sogn i Hjelmslev Herred og Voerladegaard Sogn i Tyrsting Herred. Mod Nord grænsler Sognet til Mossø og Skanderborg Sø. Den sidste i Forbindelse med Taanning Aa danner Grænsen mod Skanderup Sogn. Østligt i Sognet ligger Hornstrup, der jo ifølge sit Navn som —torp-By hører til de seneste Bydannelser. Det er rimeligtvis Folk fra Taanning, der har ryddet Plads i Skoven mod Øst og der grundlagt en Bygd. I gamle Aktstykker skrives Hornstrup: Houndsrup. Paa Hornstrup Mark i Nærheden af Skanderborg Sø findes nogle Højdepunkter, Louens ogsaa kaldet Trind-Louens, Trøsthøj og Birkebjerg. Louens er en rund indtil for nogle Aar siden lyngklaædt Bakke lige ved Søkanten. Den falder stejlt ned mod Søen, og Folk, som har badet der, siger, at det stejle Falde fortsetter ude i Søen. Louens er nu tilplantet. Det samme er forørigt ogsaa Tilfældet med Birkebjerg og Trøsthøj, der begge tidligere laa paa aaben Mark, men nu ligger inde i Haldsminde Plantage. Efter gamle Folks Fortælling blev der i henfarne Tider sat Vagt paa Trøsthøj i Ufredstider, og derfra gik saa Bud til Byen med Trøst til de Forsagte.

Til Hornstrup hører Hovedgaarden Havreballegaard,

der skal være meget gammel og bl. a. 1268 hørte under Øm Kloster. Nu er en stor Del af dens Jorder frasolgte. Paa Gaardens Mark nær Sneptrup Præstegaards Skjel er en hellig Kilde, der dog næppe mere kendes eller paagles af den nuværende Slaegt. Til Taanning og Hornstrup hører store Engstrækninger langs Taanning Aa og ved Skanderborg Sø. En stor Del af disse Enge var dog af ret dårlig Beskaffenhed og lidende af Vand. Efter Vandstands-sænkningen ved Fuldbro Mølle 1931—32 er denne Ulempe fjernet, Engene kultiveres, og Afgrøderne bliver baade større og bedre.

Den sydlige Del af Taanning Mark falder ret stærkt ned mod Skanderborg Sø fra Danmarks højeste Punkt, Ejer Baynehøj. Terrainet er her gennemskaaret af dybe, skovbevoksede Baekslugter, som Vandet gennem Tiderne har dannet. Fra Højderne ved Riis Skjel er der en overordentlig pragtfuld Udsigt over Skanderborg-Søerne. I Hjørnet af det smukke Billedes ses ogsaa et lille Glimt af Mossø.

Til Taanning hører en lille Koloni af Husmandsbrug, der kaldes Lille-Taanning. Den bestod oprindeligt af 13 Smaabrug, men mærkelig nok og stik imod Tidens Løsen gaar Bestræbelsen her i Rejning af Sammenlægning, saa der nu er blevet tre Smaagaardbrug, medens der af Husmandsbrugene kun er 6 tilbage i den oprindelige Skikkelse. Vestligst paa Taanning Mark ligger lem Udlittergaarde, Ballegaard, Justenlund, Rødkildegaard, ogsaa kaldet Stampemøllen, fordi der en Gang var Stampedværk ved Gaarden, Vestergaard og Søgaard. Disse Gaarde blev udflyttede ved Markens Udstykning 1795. Da Folk ikke holdt af at bo paa Marken den Gang af Frygt for de omstrejfende Kjeltringer og Natmandsfolk, blev Gaardene her afsat fuldt saa store som dem, hvis Ejere blev boende i Byen. Gaardenes Marker blev ogsaa lagt paa et Sted, og der udbetales dem 160 Rdlr. hver i Byggehjælp, alt for at gøre Udlittingen mere tiltrækkende for dem, der skulle rykke ud fra Byen.

Sydøstlig paa Taanning Mark er nogle Jorder, der

under Navn af Lensbjerre har særskilte Matrikuls Numre. Der er to Smaagaardbrug, medens Resten hører under Hovedgaarden Tammestrup.

Taaning skal 1573 have været et Birk, Taaning Birk. Det bestod af Sognene, Vore, Taaning og Hylke. Sognets Oldtidsmindesmærker er nu alle ødelagte. Den mest imponerende Gravhøj var den store »Rødhøj« paa Vestergaards Mark i Nærheden af Mossø. Fra dens Top havdes en vid og storslaet Udsigt over Egnen. Men Høj'en er i Tidens Løb blevet behandlet med megen Vandalsmåc, og nu er kun sorgelige Reste tilbage af den. Alle andre Gravhøje er overpoljede eller slojfede, og der er kun faa og svage Spor tilbage af de 25 Gravhøje. Sognet oprindeligt har haft. Af fem Dysser er kun i to tre Tilfælde et Navn tilbage, der minder om, hvor Dyssen har staatet. En Dyss kaldtes undertiden for Kirken, og dette Marknavn er i enkelte Tilfælde bibeholdt.

Fra Fællesskabets Tid.

Efter hvad gamle Folk har fortalt, var Marken i Fællesskabets Tid delt i fire Vange, der kaldtes for »Koblerne«. Vangene eller Koblerne var skilte ved Gaerder, antagelig de i tidligere Tider almindelige Risgaerder. Et af Gærderne gik fra Ejær Skjel ved Ejendommen Hørballe til Mossø ved et Sted i Marken, der kaldtes for Kjælderring. Gærdet, der gik i Øst—Vest, havde Retning fra Nybro paa Horsens-Landevejen efter Udflytterstedet »Statene« i Nærheden af Marken, kaldtes Middelvang. To andre af Vangene kaldtes Østervang og Vestervang efter Beliggenheden. Længst ude Vest paa i Middelvangen var et mindre Stykke, »en Krog«, hegnet inde til Kalve og kaldtes derfor Kalvehaven. Vangene benyttedes ellers skiftevis til Græs og Korn. Til Vogntning af Kreaturenene havde Byen en fælles Hyrde, der blæste i et Horn hver Morgen, naar de skulde paa Græs. Min Meddeler har set et saadant Byhorn. Det var af Kobber og bruges af Hyrden i Nabobyen Yding. Samme Meddeler fortalte iøvrigt, hvilket ellers synes noget usand-

synligt, at Taaning en Gang havde en tolvuars Pige til at passe Kreaturerne. Hun var født 1726, hed Ane Marie Nielsen og boede i den østligste Gaard i Byen, den Gaard der havde Matr. Nr. 4.

Nar der skulde køres Gødning, plojes, saas Korn, høstes eller kort sagt bestilles noget i Fællesskab til-sagde Oldermanden Bymandene til Arbejdet. Bystævne eller Gadestævne bibeholdtes for Resten længe efter Fællesskabets Ophør. Min Fader, der var Mand fra 1846 til 1888, har været med til de sidste Gadestævner. Han kaldte dem »Jønninger«, et Ord der kommer af Jævnninger. Gadestævnerne gik den Gang mere ud paa at jævne Uoverenstemmelser Bymændene imellem. Men der var da ogsaa endnu mange Fællesforetagender at tale om, saaledes falles Kølle, Smedie, Bytår og Byorme. Oprensing af fælles Vandløb, Vedligholdelse af Veje o. l. Fællesskabet om Tyr og Kølle hævedes i Halvfjerdserne, og Bysmedien blev først nedlagt som Fællessmedie 1907.

Fra Byen førte tre Udgange formentlig afsluttet med et Lukke eller Led. Derfor kaldes disse Steder endnu det østre, vestre og det søndre Led. Fra det østre Led førte desuden en Vej nord paa ned til Taaning Kjær. Allerværestligst i Byen lige op ad den gamle Vejle-Landevej boede Rakkeren. Jordens lige overfor paa den anden Side af Vejen kaldes endnu Rakkertoften. Her gravede Rakkeren de døde Dyr ned, og der er i vore Dage fundet mange Knogler af de Kadavere, han her havde behandlet.

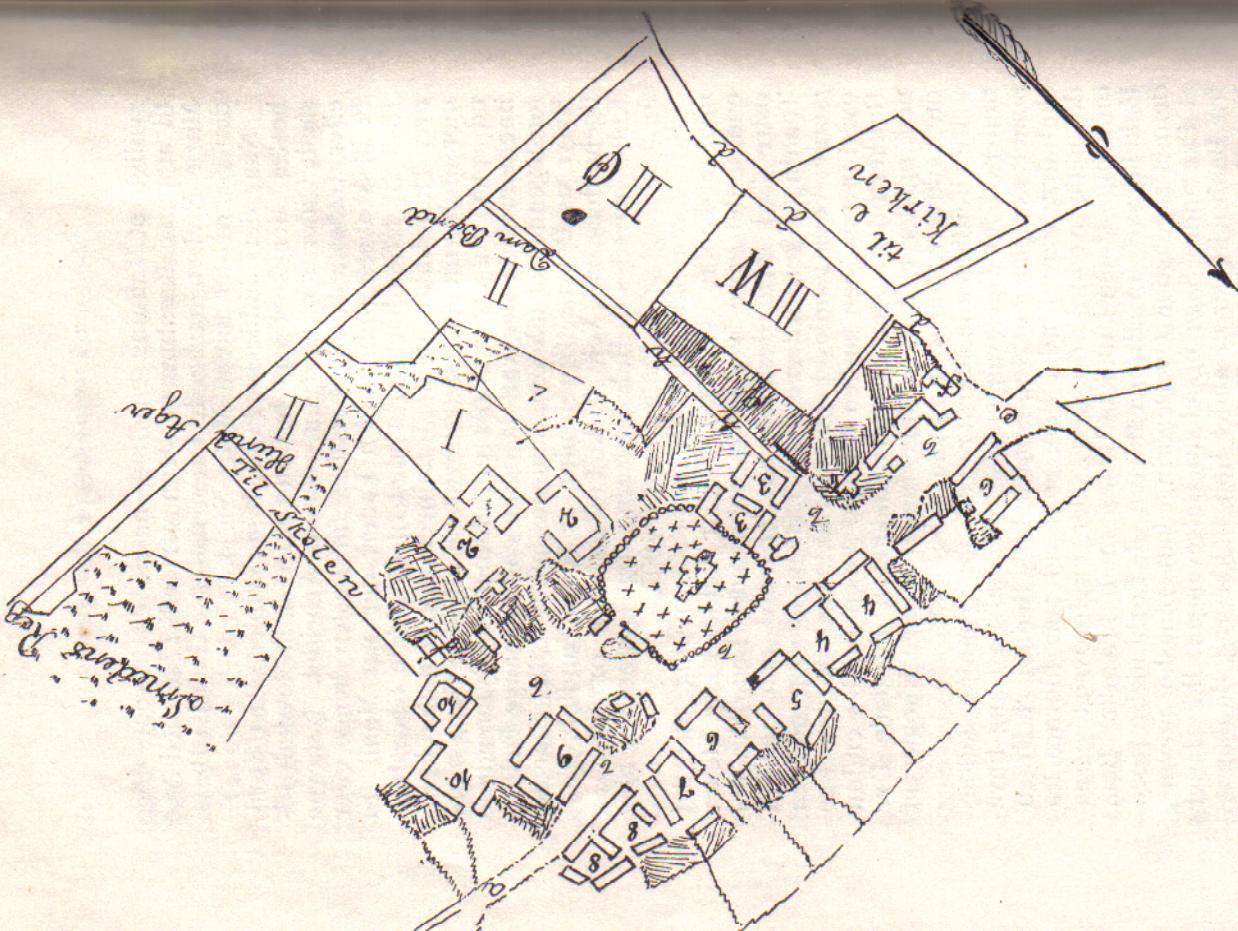
De højliggende Marker vest for Taaning kaldes under et for Galgevangen. Galgen skal en Gang have staatet der paa en Høj, som kaldes Benhøj. I Høj'en skal der være fundet Ben, som vel maa hidrøre fra de nedgravede Forbrydere. Der er forørvigt også omkring Høj'en fundet Urner med brandte Ben, Enkelgrave fra Bronzealderen. I Forbindelse med denne sagnlige Overlevering kan maaske nævnes et Par andre Sagn ogsaa fra Galgevangen. Ikke langt fra Benhøj ligger et andet højt Bakkedrag, Bankagre. Ved Foden af dette Bakkedrag var i min Barndom omkring 1870 et Kær- eller Mosehul, Bankagerkjær kaldet. Her skal en Kirke være sunket. Da den

begyndte at synke, tog man Overet af, men det hjalp ikke, Kirken forsvandt i Dybet. Jeg mindes at have set et Vandhul paa Stedet, men nu er det Hele tørlagt. Hvis man vil forsøge en Forklaring paa, hvordan et saadant Sagn kan opstaar, saa kan det i alle Tilfælde næppe have Forbindelse med en Christenkirke. Stedet laa fiernt fra By og Menneskehøjder til den ene Side afgrænset af store Skovstrekninger. Man kommer her til at tænke paa Dyssekammerne, der, som tidligere omtalt, benævnes for Kirker. Det er muligt et saadant forsvundet Dyssekammer, der har givet Anledning til Sagnet. Paa den samme Mark, Matr. Nr. 3, er nærmere mod Byen nogle Agre, der kaldes Munkagre. Her skal engang have ligget en Gaard, der af Frygt for de omstrefjende Kjeltringer blev flyttet nærmere ned mod Byen i Abildgaardstosten, hvor der i Forvejen laa to sammenbyggede Gaarde, Abildgaardene. Ved Siden af Abildgaardstosten var et Kjærhul, der bærer Navnet Viekjær. Navnet hidrører fra en Pileart, Graapil, der amindeleg kaldes for Vidier og gror paa fugtige Steder. Men nogle vil ogsaa mene, at Viekjær var et af vore hedenske Førfædre indviet helligt Sted.

Tauning skal nogle Gange være hærget af Ildebrand. Et Par Tvillinggaarde, Hald-Gaardene, brændte 1659 paa Foranledning af Polakkerne, som den Gang var her for at hjælpe os mod Svenskerne. De stod og skoede Heste i en aaben Port. Skoene blev lagt varme under, og de havde tændt Ild for at få dem varmede. En varm Sko var da kommet for nær til noget Halm, og derved kom Ilden op. De samme Gaarde skal være brændte igen 1726, medens Byen ellers brændte 1718. Alterkalken gik den Gang med i Købet, men da Kirken saa vidt vides ikke nogensinde er brændt, maa Kalken vel være opbevaret i en Gaard eller maaske i Skolen. Den nuværende Alterkalk maa være skænket fra Aakjær. Den har følgende Indskrift:

»Det Ilden gjorde Damp i Sky
Og smeltes bort om Natten,
Lod Aakjær Herskab gjøre ny
Aar 1718)«.

1) Major Henrik Lassen ejede Aakjær 1717—32.

Tauning By

efter Udsnitningsskort af 1795.
a. Østre Led. b. Gadejord. c. Vestre Led. d. Gl. Skanderborg—
e. Kirkens Jord. f. Rakkerens Bolig. g. Byens
Lergrav. h. Halds Forte og sondre Led. i. Byens Branddam.
j. Skolen, en af Fr. IV's Rytterskoler.

Endelig brændte Byen igen 1745, og da blev der, efter hvad jeg har hørt, ikke meget tilbage. Kirken og Skolen var dog uskadt. Det var sidst paa Aaret, og al den indavlede Sæd gik tabt, saa den Ulykke har aabenbart ramt Byen hårdt. En Bettel blev mistænkt for at være Aarsag til Branden og måtte paa Livstid i Viborghuset¹⁾.

Siden den Gang har der kun været nogle mindre Brände, hvorved et Par Huse og en Gaard er gaet op i Luer. Ilden er dog altid blevet bemærket i rette Tid og begrænset til den Ejendom, hvor den kom op. Fra disse mer eller mindre sikre Fortællinger skal vi nu gaa længere ned i Tiden og se paa nogle af de enkelte Ejendomme og disse Beboere. Vi skal da først omtale

Vestergaard, Matr. Nr. 19, gl. Matr. Nr. 13.
Paa et Skorstenstræ over den aabne Skorsten i
Vestergaard er indskkaaret følgende Linier:

»Gud bevare den Ild, som her lændes,
at ingen Ulykke derved hændes.
N. J. — G. J. 1759.«

Bogstaverne betyder Niels Jensen og Gertrud Jens-datter og disse Folk, der altsaa ejede Vestergaard 1759, har maaske oplevet Byens Brand 1718 eller 1745 og har da ved denne Indskrift villet minde sig selv om at være forsigtige med Ild og Lys og om, at alt dog til sidst staar i Vor Herres Haand. Vestergaard var jo en af de fem Gaarde, der blev flyttet ud paa Marken ved Jordens Udkirkning. Skor-stenstræt er da flyttet med, og det eksisterer, saa vidt jeg ved, den Dag i Dag.

Den første Selvejer af Gaarden hed Niels Rasmus-sen. Han fik den overdraget 14. August 1796 for 1025 Rdlr. Sedler. Gaarden blev udflyttet samme Aar, og Flymningen har antagelig allerede været i Gang, inden han fik Skøde. Niels Rasmussen fik som de andre, der flyttede ud, de stipulerede 160 Rdlr. i Byggehjælp.

Paa et Løsholt over Storstuedøren lod han indskære følgende Bøn:

»I Herrens Jesu Navn jeg dette Hus opbygge;
Gud lad hver Christen Sjæl bo deri med stor Trygge!
Gud lad det staa indtil det bliver Muld,
Gud af al Velsignelse opfyld det Tilfuld!«

Huset blev nedbrudt 1912, da der blev opført et nyt paa dets Plads. Saa vidt vides er Løsholtet med Niels Rasmussens Vers endnu bevaret. Af et gammelt Dokument kan det ses, at Niels Rasmussen i 1805 har købt »Konge-, Korn-, Kirke- og Qvægtienden« af Praesten i Snestrup, Hr. Søren Bagge, for 420 Rdlr. 1808 tilskødede Niels Rasmussen sin Svigerson, Niels Sørensens Bonde, Gaarden. Denne sidste var fra Stjær, hvor han var født 1774. Den 1. Juli 1808 blev han gift med Niels Rasmussens Datter Gjertrud Nielsdatter, der var 9 Aar yngre. Som Ejer af Vestergaarden kom Niels Bonde efterhaanden til at inddrage en ret fremskudt Stilling efter den Tids Forhold. Han blev Sognefoged, hvilket vistnok den Gang i det almindelige Omdømme betød en Del mere end nu, og det ser ogsaa ud til, at man henvendte sig til ham, naar noget skulde forbedres eller sættes i Værk. Oplysende i saa Henseende er nogle Vers, jeg har fundet i min Bedstefaders efterladte Papirer. Han var Lærer i Byen, og han gav sig af med at skrive Vers. Niels Bonde har da henvendt sig til ham for at faa Hjælp, og Resultatet foreligger i følgende:

»En Dram paa Havreballegaard.

(Forfattet for Sognefogden Niels Bonde til Svar paa et lille Vers, han havde faaet fra Proprietair Møller, hvori denne lovede ham Berømmelse og en Dram, naar han vilde være virksom med Taaning Gades Istandsættelse).

Hav Tak velædle Proprietair
for Vers og Raad og Dram især!
Til Slight har Sognefogder Trang
paa modig Embedsvej saa lang.

¹⁾ Aarb. St. Aarb. 1933, S. 45.

Nu Taaning Gade kan bestaa
for Syn af Store og af Småa.
Den sande skal i Tiden lang,
at De og jeg var til en Gang.
De boer i Øster, jeg i Vest
i Taaning Sogn, og dæt er bedst;
thi mellem os saa meget er,
som traenger til Forbedringer.

Vil De mig give gode Raad,
at følge dem er da min Daad.
Sig Alt skal jævne uden Ve,
hver Vej skal blive til Chause.

O, det er godt at sove ind
med trætte Krop og roligt Sind,
og sligt man ene kan opnaa
ved Pligtens lige Vej til gaa.
Velan! den gaar jeg uforsagt,
skont trætte Ben den tidi har bragt.
En Dram paa Havreballegaard
og gode Raad til Løn jeg taar.

Da Kong Christian d. VIII i Fyrerne rejste gennem
Jylland sammen med Dronningen, Caroline Amalie,
var Niels Bonde mødt ved Nybro paa Horsens-Lan-
devejen for at gøre Honnor for Kongen. Han fik da
af denne overrakt en Medalje. Da han siden viste
min Bedstefader sin Gave, udtalte han: »Hie ska han
Bissen¹⁾ si, Randløv, hwa a fåk. Haad han no aasse
gon deraap, saa haad han fot lissedan.«. »Nej se,«
blev der svaret, »den er næsten ligesom min. Der
var nemlig ogsaa blevsen sendt en Medalje op til Skolen.
Ved Nybro havde de Kongelige lagt Mærke til en
tyk Røgsky langtude mod Vest, og Niels Bonde
maatte forklare dem, hvad Røgen skyldtes. Dette
gjorde han med følgende Ord: »Di haa Bissen waa
ve aa braend Long aaw, aa saa haar et taa faa sæ
siel faa dem.«. Denne Forklaring morede nok især
Dronningen meget.

Niels Bonde og Gjørtrud Bonde havde ingen Børn,
og de antog derfor en Plejesøn. Om hans Aftamning
¹⁾) Bissen = et Bekræftelsesord, der træder i Stedet for en Ed.

meddeler Taaning Kirkebog 1746-1808: »1806 3die Søndag i Faste (9. Marts) var Pigen Edil Marie Niels-dotters vægte Barn i Kirke kaldet Lauritz, det blev ødt den 16de Dec. f. A. som Barne-Fader blev ud-agt Hr. Jens Sommer til Haurballegaars. Nielsdatter er aabenbart en Fejkskrivning, da Edil Marie ikke var svensk. Hun var Husbestyrerinde for »Hr. Jens Sommer«, og hun skildres som meget smuk og »fornyd for sin Tid«. Som Eksampelet herpaa nævnes, at hun allerede var saa vidt, at hun — omkring 1804 — ikke brugte Hovedøj. Jens Sommer, der var født 1773, var Søn af Præsten i Gosmer-Halling Lauritz Nielsen. Sonnen og Hustru Margrethe Caspersdatter Hartmann. Jens Sommer var ogsaa Theolog. Han blev Candidat 1798 med 1ste Karakter. 1808 søgte han gejlig Virksomhed og blev kaldet til Præst for Hervlev-Gjenvinge i Københavns Amt. Der fortælles, at Edil Marie rejste over til ham for at formaal ham til Giftermaal, men han vilde da ikke kendes ved hende. Forseelse »og tog derved Glansen af ham«. Hun rejste derpå til København, hvor hun skal være gået til Grunde. Jens Sommer blev gift 1810 med en Datter af en Stadsfoged i Roskilde, men han døde allerede 1813.

Niels Bondes Plejesøn Lauritz maa være opkaldt efter Bedstefaderen, Præsten i Gosmer-Halling. En Fætter til Lauritz Sommer i Taaning var ogsaa opkaldt efter Præsten. Det var Dattersønnen Lauritz Sommer Schøler i Hammel, der i en Aarrække var Folketingsmand for Skanderborgkredsen.

1838 afdstod Niels Bonde Vestergaard til sin Plejeson, der i Taaning gik under det mere jævne Navn Laurs. Niels Bonde døde 1847 og hans Hustru 1869. Paa en tilhugget Kampsten, der er inddimuret i Gavlen paa en Lade opført omkring Aarhundredskiftet er indhugget Bogstaverne N. B. — G. A. samt Aars-tallet 1822.— Laurs Sommer, der som tidligere nævnt var født 1805, var saaledes 33 Aar, da han blev Ejers datter fra Taaning, Marie Katrine Nielsdatter. Laurs skildres som en flittig og arbejdsmænnig Mand, der ikke

gik af Vejen for Byrder og Besvær. De mest fremtrædende Karaktertræk hos ham var dog hans fænomene Hukommelse, hans historiske Sams, hans Interesse for henfarne Slægter og særlig for Præster og Kirker. Mange Træk lever endnu i Folkekunde med ham som Kilde, og det er for saa vidt beklageligt, at Sansen for at op tegne muntlige Overleveringer ikke var tilstrækkelig vaagen i Laurs Sommers Levetid. Med ham gik et Stykke Fortid i Graven.

1868 blev Vestergaard delt i tre Parceller. En Parcel paa 21 Tdr. Land fik Laurs Sommers ældste Søn, Niels. Der blev bygget paa Jorden, men Niels solgte ret hurtigt Ejendommen til Ejeren af Taaning Overgaard. Under denne har Jorden siden været drevet, og Bygningerne er for længst fjernede. — En Parcel paa 14 Tdr. Land fik Terkel Rasmussen, der var gift med Laurs Sommers ældste Datter Johanne. Efter deres Død gik denne Ejendom over til den yngste Søn Laurs Christian, men den har allerede i flere Aar været paa fremmede Hænder. Hovedparcellen, 29 Tdr. Land, beholdt Laurs Sommer selv til 1879, da den overtoges af Sønnen Rasmus. Denne var trods svageleg af Helbred sædeles dygtig som Landmand, men han druknede under Badning i Mossø 29. Juni 1882. Gaarden gik da atter tilbage til Laurs Sommer, men i Slutningen af Aaret blev den tilskødet Dat teren Gjertrud Laursen. Hun døde imidlertid Aaret efter, og nu gik Gaarden over paa fremmede Hænder, idet Sønnen fra Nabogaarden Søgaard, K. M. Kristensen, købte den. Hos ham henlevede Laurs Sommer sine sidste Dage til sin Død 5. September 1890. Hans Kone var allerede død 1884. K. M. Kristensen havde Vestergaard i 8 Aar til 1891, da han overtog sin Fødegaard. Hans Peter Jensen blev da Ejær af den omstillede Ejendom, og nu indehaves den af hans Søn, Peter Jensen.

Vestergaard i sin oprindelige Størrelse har følgende Marknavne:

Gammeljord, Slotsrode, Bratagre, Bratagerkjær, Myrtoften, Hvoldal, Havrehollen, Rohøj, Brokjær og Engskiftet Gavlen. En lille Bøgepur paa Banken oven for Brokjær kaldtes »den tækkede Busk«.

Østergaard, Matr. Nr. 12 m. fl.

Den første Ejær af Østergaard, som jeg har hørt Tale om, hed Rasmus Rasmussen, i daglig Tale kaldet Rask Rask. Efter de Frasagn, der gaar om ham, var han traettekær og rethaverisk og derfor ikke vellidt. Maaske noget af den Grund men ogsaa fordi hans Tænder og øvrige Mundtøj var af store Dimensioner slik han Tilnavnet »Flah Rask«. Rask var født i Taaning 1780, antagelig i den Gaard, han siden ejede.

Taaning Østergaard.

Hans Kone, Ane Marie Pedersdatter, »Marie Rask«, stammede derimod fra Voerladegaard, og ogsaa hun var født 1780. Hvordan Rask Rask var som Landmand, melder Overleveringen intet om. Der har næppe været noget at broude af. Derimod er der adskillige Vidnesbyrd om hans smaalige og stridbare Sind, der særlig gav sig Udslag overfor Naboerne med Hensyn til Markfred, Skælsæning o. l. Et Hille Skovskifte, der laa indkilet mellem en Del andre Skiffer, forlangte Rask indhugnet med et stort Dobbeldige og Nabolerne til at yde halvt baade af Jord og Arbejde. Rester af det mægtige Dige ses den Dag i Dag i Skoven. Rask skal nok have haft Planer om, at han efter

sin Død vilde jordfæstes paa en Høj paa Gaardens Mark. Fra denne Høj holdt han Kontrol med sine Folk, naar de arbejdede i Marken, og det har nok føresværet ham, at han ogsaa efter sin Død kunde føre lidt Tilsyn med deres Arbejde. Han lod opkaste et tilplantet Jorddige i en oval Kreds om Højen, og denne, der ellers havde Navn af Darrishøj, blev nu lige saa ofte kaldt for »Raskes Begravelses«. Rask kom dog til at lægge sine Ben baade langt fra Højen og langt fra Taaning. Han døde nemlig i Galten ved Aarhus, og der blev han begravet.

I Slutningen af Aaret 1827 solgte han Gaarden til Poul Kjeldsens Enke, der straks videresolgte den til Gaardmand i Byen, Jens Poulsen og Niels Laursen. Disse tog da de Parceller, der egnede sig til Sammenlægning med deres egen Jord. Jens Poulsen fik nogle Eng- og Skovskifter og Niels Laursen Overmarkslodden, der var det bedste af Gaardens Jord. Den egentlige Hovedparcel, der for største Dele bestod af Sandjord, men hvortil hørte baade Skov og en Del god Eng, solgtes derefter til min Bedstefader, den daværende Lærer i Taaning, Rasmus Randløv. Rask og hans Kone, der kun var 47 Aar, da de solgte Gaarden, havde i Handelen belinget sig en ret stor Aftægt. Bl. a. skulde de have en Ko og fem Faar med Yingel føde. Denne Byrde fulgte med Hovedparcellen og kom altsaa til at paahvile min Bedstefader. Læs Brændsel samt afgive baade Bolig og Have til dem. Af Aftægten kan endvidere nævnes 12 Skæpper Malt, 3 Skæpper Byggryn, 2 Skæpper sightet Bygmel, 1 Lispund Smør, 2 Lispund Ost, 6 Potter Brændevin og 6 Rdlr. Sedler. De tre Købere skulde endvidere hver med en Trediedel besørge Aftægtsfolkernes Kørsel. Endvidere skulde de indsætte en ny Aftægtsko, hvis den gamle døde, og de skulle leve dem nye Lagener til Sengene. Endelig havde Rask betinget sig, hvis der kom Børn paa Aftægten, saa skulle de nye Ejere erlägge 100 Rdlr. Sedler til hver af de paa Aftægten fødte Børn. Det kan tænkes, at de nye Ejere af Østergaard ikke har regnet denne sidste Bestem-

melse for ret meget, eftersom Raskes Kone var 47 Aar, da hun kom paa Aftægt. I saa Fald har de forregnet sig slemt, thi der kom virkelig en Dreng, efter at Forpligtelsen var indgaaet og trods de 47 Aar! Det var jo ellers unge Aftægtsfolk, og da Rask levede helt til 1860, har de nye Ejere saaledes svaret Aftægt i 33 Aar. Om Rask som Aftægtsmand har min Bedstefader i nogle efterladte Opptegnelser givet følgende drastiske Karakteristik:

»I Taaning Østergaard kunde jeg leve lykkeligt, da Herren velsignede min Flid, da min sal. Fasters Efterladenskaber og de gode Grodeear satte mig istand til at afbetaale min Gæld paa 200 Rdlr. nær; men min onde Opholdsmand, Rasmus-Rasmussen var mig en Pæl i Kjødet. Han plagede og drillede min stakkels Kone og mig paa saa mange Maader, at jeg besluttede at tage mod hans Tilbud, at udbytte af Gaarden for 404 Rdlr. hvorved jeg blev fri for Holdet af hans Ko, hans fem Faar, Brændselleverancen af 20 Læs aarlig, Hus, Have og fremfor Alt, det daglige Skue af hans føle Aasyn, hvori 7 arrige Aander havde Bolig. Han udbyttede den 30. April 1835, efter at han i 6 Aar havde plaget os, 2 Aar efter maatte jeg betale ham eller hans Søn 50 Rdlr., nogle ringe Grødeear havde vi, jeg maatte købe Korn for flere Penge end jeg kunde segle for. Den 1. Januar 1838 var jeg attcr i 700 Rdlrs. Gjæld.«

Saa vidt det kan skønnes var Rask ikke af dem, der, som man siger, havde opfundet Krudtet. Han var trættekær og rethaverisk, men ikke særlig kløgtig i sit Rethaven. Det fortelles da ogsaa, at de unge Mennesker til Rider vilde drive Løjer med ham, vist især, efter at han var kommet paa Aftægt. Om Vinteraftenen, naar han skulde i Seng, havde han for Vane, efter at han var kommet af Klæderne, at sætte sig paa en Stol og varme sine kolde Fødder ved Iliden i den aabne Skorsten. Naar der da var Karlebesøg fra Byen, var det saa fristende med en opvarmet Illdlang bagfra at give ham et lille Nap hist og her paa et af de blottede Legemsdele, og Formøjelsen kulminerede, naar Rask da gav et lige saa vel moliveret som højt Brøl.

Egtepæret Rask havde to Børn, en Datter og den tidlige omstalte Søn, der blev født, efter at de var kommet paa Aftægt. Datteren hed Ane, An' Raskes

eller »Kuul Ann«. Hende mindes jeg som et sollte fordrukket Individ, der maaske netop, fordi hun saa tidt var ude i en svær Kuling, blev kaldt »Kuul Ann«. Hun døde paa Sognet. Sonnen var Idiot, og ogsaa han blev forsørget af Sognet. Han døde i Halvfenserne. Rasks Drillesyge gav sig ofte Udslag overfor hans Aftægtsydere, og disse har fortalt, at han, naar de mødte med deres Ydelser, sik Prover ind paa en Tallerken, før han vilde tage Varerne for gode. Fandt han da et Klintekorn i Rugen, gjorde han straks Vrovl. »Der staar i Kontrakten, a skal ha Rug og ikke Klet.« Hans Kone vilde dog ikke have dem til at tage Varerne med tilbage igen. Hun vidste, at Spisekammeret var tomt — og Pengepungen med. Marie Rask var for Resten Godheden selv, og hun bestrebede sig for at beværte dem, saa godt hun kunde, naar de mødte med Aftægt. Med Properheden kneb det vist en Del selv efter den Tids Forhold. Brodet var sort og vanskelligt at faa ned, og til Kandissukkeret havde hun ingen anden Sukkerfang end Tænderne. Men hun nøgte dem, de maatte endelig forsyne sig, det var dem saa underlig vel undt. En Gang vilde Rask glæde Aftægtsyderne med, at han, efter en Drøm han havde haft, aldrig skulde dø. Da de, som naturligt var, udtalte deres Beklagelse over de mørke Udsigter for dem, lo han og betroede dem, at Sønichsen paa Tammesrup havde spaet ham, han skulde naa over de Halvfems. En af dem udbrød da: »Det er alt nok, Rask!« Rask døde 1860, og han næede saaledes kun de 80. Hans Kone var død nogle Aar før.

Fra 1829 til 1846 havde min Bedstefader, Rasmus Randlov, Østergaard. Skont hans Hovedvirksomhed var Lærergerningen, passede han dog, saa vdt det kan skønnes, sit Landbrug godt efter Datidens Driftsmaade. Af efterladte Optegnelser og Breve ses det, at han noterede, naar han saaede Havre og Kloverfrø og naar og hvor megen Gødning, der blev udkørt. Den 11. November 1842 skriver han: »Vi har haft miserabel Qvægriser. Jeg havde tre dejlige Unghovveder — jeg maatte give dem hort allesammen.« Der-

imod er han bedre tilfreds 7. Marts 1844, da han solgte en rød Klod for 78 Rdlr. Den maatte gaaet for 70. Om et Missvækstaar 1843 skriver han 18. Juli: »Fra 6. Juni havde vi ikke faaet Regn, Kreaturene sultede, Vaarsæden er daarlig og Rugen er blevet hvid. Vi slaa nu af alle Kraeffter, skjønt der næsten Intet er at slaa, bare for at faa Tøjrepplads. Herremand og Bonde er lige her.«

Han blev en Del benyttet til forskellige Hverv, der laa udenfor baade Skolens og Landbrugets Omraade. Præsten var jo født Formand i Sogneforstanderskabat, men han vilde godt have Læreren til at udføre en hel Del af Arbejdet, ligesom han (Læreren) ogsaa maatte regne Tiendepengene ud for ham. Sidst paa Aaret 1841 var han i Valgestyrelsen til Sogneforstanderskabsvalget, men blev ved denne Lejlighed selv valgt ind med 59 af 69 afgivne Stemmer. »Slige Bestillinger give ellers ikke«, skriver han, »naest Honneuren — andet af sig end Bryderi og Ulejlighed.« 29. Januar 1844 giver han de samme Tarker et kraftigere Udttryk, idet han skriver om »de fast utallige Forretninger i Sognets og Pastorats Anliggender, som min Præsts og det hele Forstanderskabs usle Conduite forvolder mig.«

Min Fader, Peter Julius Randlov, havde derefter Østergaard fra 1846—1888, da jeg overtog den. Ogsaa han blev meget benyttet i det offentlige Livs Tjeneste, og han var 1855—57 Folketingsmand for Brædstrup-kredsen.

Den Skæbne, at ofre sin Tid paa offentlige Ombud, ramte ogsaa i høj Grad mig i de 30 Aar, jeg havde Tauning Østergaard. Selvfølgelig skal der nogen til det værste, men naar jeg nu ser tilbage paa alle de spildte Kraeffter, der er lagt paa Tidens mange forskellige Opgaver, saa kan jeg dog ikke lade være at tanke paa, hvor meget bedre det havde været for min egen Bedrift, om disse Kraeffter var lagt paa den. Fra 1918 til 1923 havde min Søn, Einar Randlov, Østergaard. Da brød han af fra Landbruget og slog ind paa Lærervejen. I 1927 fik han Eksamien og er nu Lærer i Nærheden af Esbjerg. En Del af Øster-

gaard blev i 1923 solgt til min Svigersøn medens Hovedparcellen afhændedes til Christian Rasmussen fra Malling. Hans Enke har nu Gaarden. Østergaard har paa Matr. Nr. 12 a følgende Marknavne:

Mandtoft, Den lille Skov, Darisrende, Den store Skov, Darishøj, Skovkrogen, Mosen, Krumkjaer, Egeholten, Ankjærersig, Tukkjær, Slatorn, Hundsig, Kvadland, Toften.

Sortholm, Matr. Nr. 3, Lensbjerre, Taaning.

Sortholm ligger paa den Del af Taaning Mark, der under Navn af Lensbjerre har saerskille Matrikuls Numre fra 1 til 4. Gaarden laa oprindelig nærmere Tammestrup ved en Skovslugt, der hedder Kvistbæk, men det ser ud til, at der har fundet et Mageskifte Sted 1807, saaledes at Sortholms Jord blev sammenlagt med Hovedgaardens, medens denne til Gengæld afstod Jord, der laa nærmere Taaning men fjernere fra Tammestrup. Nævnte Aar har en Frederick Poulsen til Tammestrup, Officer i det holstenske Rytterregiment, skødet Niels Bertelsen det nuværende Sortholm. Den stod da for Hartkorn 1 Td. 5 Skp. 2 Fdkr. foruden $\frac{1}{2}$ Alb. Skovskryd. I Handelen forpligtes Niels Bertelsen til at sætte Bygninger paa den Jord, han nu blev Ejér af. Niels Bertelsen har forørigt en vis Berømmelse om ikke just for sin Dydskyld. Han var nemlig en stor Tyveknægt, der stjal Træ og Faarekreæturer som Hovederhverv, medens han lejlighedsvis tog andre Smaating, naar der var en Anledning. Mærkværdig nok var han i flere Aar Skovfoged for den daværende Ejér af Tammestrup, Sønnichsen. Det var jo næsten som at sætte Ræven til at vogte Gæs. Mulig dog hans Tyvetogter først rigtig tog Fart, efter at han havde solgt Sortholm og boede i et Hus i Taaning. Da havde han Tid til at øve sine Bedrifter.

Naar han omkring i de forskellige Skovskifter havde opskovet en Del Træ, hvilket i Almindelighed foregik om Natten, og hvortil han havde Hjælp af sin Kone, bar de Traet ud til et Sted, hvor til der kunde

køres med Hest og Vogn, og saa maatte Gaardmændene i Taaning køre det til Horsens, hvor han afhændede det. Da han var ondskabsfuld, turde ingen nægne at køre for ham, skønt de undertiden godt vidste, at det var deres eget Træ, de kørte med. En Mand, der havde næglet at køre for ham, fandt en Morgen en af sine Heste liggende død i Tøjslaget, slukket i Bringen med en stor Slagterkniv.

En af dem, der købte Træ af Niels Bertelsen, var en Mand i Horsens, der hed Brandt. Denne havde selv et Skovskifte i Riis, og da det var et af de Steder, hvor Skovtyven tidt opererede, hændte det ikke saa sjældent, at Brandt købte sit eget Træ. — Naar Lammehen paa Sommeren blev tjenlige til Slagning, gik det ud over dem. De blev slagtet i Marken om Natten, Indvoldene blev liggende paa Stedet, medens Kroppen og Skindet togtes med. Dagen efter solgte Niels Bertelsen og hans Kone Lammekød i Skanderborg. Naar man hører om disse Tyvetogter, kommer man med vore nutidige Retsbegreber let til at tanke paa Politiet. Fra den Kant var der dog neppe noget at frygte for en Mand som ham, der her er Tale om. Der var vist ikke mange af disse Rettens Haandhævere den Gang, og de næaede ikke ret tidt ud paa Landet. Men Folk tog sig undertiden selv til Rette, og det hændte da ogsaa Niels Bertelsen, at han blev overasket ved sin ulovlige Haandtering og fik en Dragt torre Hug. En Gang, han stjal Bier i Ejér, kom Biernes Ejermænd efter ham, og da vankede der af et godt Nænne. Men værre gik det en Vinternat i Yding, hvor N. B. i en Faaresti vilde hjerge sig et Par Faar. Der blev han overasket af to voksne Sønner, der behandlede ham saa kraftigt, at han aldrig forvandt det. Han døde Aaret efter.

1821 mageskiftede Niels Bertelsen Sortholm med et Hus i Taaning, hvis Ejér ogsaa hed Niels Bertelsen, men havde Tilmavnet Bødker paa Grund af sit Haandværk. I Bytte maatte Bødkeren give 900 Rdlr. »Sedler og Tegn«. Han har dog været en Del til Aars, da han blev Jorddrot, og allerede fem Aar efter afsaar han Ejendommen til sin eneste Søn Hans Jørgen

Nielsen. Forinden skulde denne dog fritages for Sol-daterjenesen, og de faar derfor fra Sognepresten følgende

»Attest.

Foreviseren Niels Bertelsen, som behoer og dyrker en Gaard paa Taaning Mark, hvis Hartkorn er (1 Td.) 5 Skpr. ifolge det mig forevisste og endnu gjeldende thinglyste Skjøde, har opnaet en Alder (af) 57 Aar, skriver Halvtredindstyve og syv Aar, som dobt i Taaning Kirke den 1. Jan. 1768.
Forbenævnte Gaardejer har efterstaende endnu levende egen Søn.

A. Egne Sommer.

1. Hans Jørgen Nielsen, dobt i Taaning Sognekirke den 10. April 1801, har foligg nu Alder 24 Aar, skriver tyve og fire Aar.

B. Stedsønner.

Ingen.

Sogneprest for Ønsted—Taaning
Menigheder.¹⁾

Om Præsten, ligesom ham, der omtales i Blichers »Bindstou«, har faaet Smør og en stor sort Kok for Attesten, melder Historien intet om, men Attesten havde i alle Trifalde den fornødne Virkning, og Hans Jørgen blev fri for at »spring Sældaaet.« Aaret efter skøder Niels Bødker ham i Ejendommen »paa Tam-

mestrup ufrie Jord samt min Hele Ind og udbo under tagen følgende Ting, som til min og Kones Brug vores Livstid forbeholdes:¹⁾ Et Alkaab Sengested med Om-hæng, deri 3 Dyner, 1 lang og 2 korte Hovedpuder, 2de par Lagemer, min Kones Dragkiste og Klædekiste og min Klædekiste og mit Hængeskab samt begge vores Gangklæder, Uldent og Linned, 1 Jern Vindown, en liden Messing haand Kedel, 1 spind Rok, 2 stole,

en liden Jern-Gryde, 1 Spand, 1 Øllsfierld, 1 Ildklemme, 1 Skorstenskenke, en Brygsaæ (mon et Tapkar?), 1 Svalekar, 1 Ballie, 1 Strip, 1 Jern-Pande, 4re sie-bøtter, 3de Leefade, 1 Leergrude, et lidet Fyrbord med skuf, samt mit Bødker Redskab, 2de Egeplan-ker, og alt andet Husgeraad, som vi kan trænge for til Brug, maa ikke nægtes os, en Sæk, en Pose og 3de Høns som maa gaa ved Gaardens egne Høns, og af Udboen den Næst Baeste Koe og 2de Faard af Gaar-dens Kør og Faard.«

Hans Jørgen Nielsen skal dernæst svare følgende:

»1 Td. 6 Skp. godt tørt Rug, 3 Skp. Boghvedegryn, 2 Skp. Byggrym, 1 Td. godt tørt Bygmalt, 2 Skpr. sigtet Bygnel, 2 L $\frac{1}{2}$ godt roget Flask, 4 Potter godt Brændevin til hvert Aars Juul, 4 Kar-diis Tobak, $\frac{1}{2}$ L $\frac{1}{2}$ godt renskaget Hør og 1 Fjerdningkar saaet, 1 Skp. Salt, $\frac{1}{2}$ Skp. Humle, Offerpenge til de tre Højtider, 10 Lesser gode torre Tør, forsvarlige Læsser alt fri leveret, Kor-net flores til og fra Møllen, godt Baget. Til Behoelse 1 stue Værelse, 1 Sidestue over 3 Fag ved nordre Side i Stuehuset, 3 Al viid med Loft, Døre, nye vinduer, aaben Skorsten og Skillerum saa mange behøves, Huggehushus, Hauge Plads. Koen og Faarene fodes om Vinteren og græsses om Sommeren saa godt som Gaardens egne. Dører Koen eller nogen af Faarene skal de erstattes med den næstbedste Ko igen, ligesaa med Faarene og deres Yngel... Gaardens Eier er forpligtet 2–3 gange aarlig at beforder os til Kjøbstad eller gode Venner, dog ej i Sædetid eller Høst uden nødvendighed, ligeledes til Kirke, hvis det er nødvendig.« Gaardens Eier er ogsaa pligtig til at øgjøre vores Datters Bryllup etter Egrens Skik og Brug uden nogen Slags Vedlæg.«

Det var ingen ringe Byrde at lægge paa en saa lille og ret mager Ejendom, hvis Hartkorn ved den nye Matrikul var blevet nedsat til 6 Skpr. 1 Fdkr. $\frac{1}{4}$ Alb. Heldigvis stod der til Slut i Aftægtskontrakten, at »Aftægten erlägges kun, hvis en af Parterne begire Separation. Det vil altsaa sige, at de gamle Mennesker har spist ved Sømmens Bord og rimeligvis for størst Delen delt Lejlighed med de unge Folk, saaledes at baade Lys og Brænde blev sparet.

Den nye Ejer Hans Jørgen Nielsen havde Sorholm i 30 Aar. Han fuskede lidt i Bødkerhaandværket, ligesom hans Fader og var iøvrigt meget gammeldags

¹⁾ Da det formentligt kan have sin Interesse at se, hvad en Familiie paa en lille Bondsgaard havde af Indbo ved Begyndelsen af det 19. Aarh. samt, hvad de forbeholdt sig i Aftægt, gengives det her i sin Helhed.

i Tænkemaade, ogsaa for den Tid han levede i. Endelig havde han den Egenhed, at han i Stedet for »ac« sagde »en«, »en vil«, »en kæm«, o. s. v.

1859 afstod han Gaarden til sin Svigersøn, Søren Rasmussen, der havde den til sidst i Firserne. Saa gik den over til Sønnen Rasmus Rasmussen og derpaa efter, da han døde barnlös, paa fremmede Haender.

Den nuværende Ejær hedder Emil Rasmussen.

Paa Sortholms Jord kendes kun et Marknavn, »Kirkken«. Der har en Gang i længst forsvundne Tider staat en Dysse.

Taaning i Krigsaaret 1864 og under Treaarskrigen.

Af R. P. RANDLØV.

1. I Krigsaaret 1864.

Som lille femaarig Pukk oplevede jeg Krigen 1864. Et af de første Minder fra den Tid var, at min Fader en Dag gik hen i Laden og gravede et Skrin ned i et Kongsgulv. Det har antagelig været efter Dybhøls Falld, og Skrinet har selvfølgelig indeholdt vort Sølvtoj, Gaardens Verdipapirer og andre Værdisager. En Dag noget efter kunde vi, naar vi lagde Øret til Jordene, høre Skydning mod Syd. Det var, da der kæmpedes ved Vejle. Senere saa vi fra Vinduerne i mit Hjem, den danske Hær som en mørk hølgede Stribe bevæge sig nordpaa ad Hovedlandevejen fra Horsens til Skanderborg. Den 10. og 11. Marts indtog Danskerne en Stilling ved Fuldbro Mølle og Nybro, hvor der var etableret Feltvægter med fremskudte Vagtposter et Tusinde Alen længere mod Syd. De, der skulde passe gennem Vagtposterne, blev førte til Feltvægten, for at deres Forhold kunde blive nærmere undersøgt, før de fik Lov at gaa videre. Ejeren af Taaning Søgaard havde været i Hornstrup med en Del af sine Kreaturer, som han mente bedre i Sikkerhed der. Da han og hans Hjælpere ved Aftenstid kom tilbage, blev de standsede af Vedetterne og ført til Fuldbro Mølle, hvor de maatte tilbringe Natten og først i Morgenstunden fik Lov at gaa til deres Hjem, der kun laa et godt Bøsseskud vest for Møllen. — Broerne ved Fuldbro var forovrigt afbrudt, og der var dannet Skydehuller i Møllebygningernes Mure. —

Natten mellem den 11. og 12. Mars var ved en Kaptajns Fejl to danske Delinger kommet til at veksle Skud i Nærheden af Nybro. Der skete dog vist ingen videre Skade, men Kaptajnen blev stillet for Krigsret og afskediget. Han tog sig dette meget nær og rejste til Amerika, hvor han efter Sigende døde i stor Fattigdom.

Danskerne opgav jo snart Stillingen ved Søerne og trak sig længere mod Nord, og nu kom Tyskerne. De første, der kom, var de blaa Husarer. De kom ridende ind i Gaardene med spænde Karabiner^{og} spurgte efter »die Dänen«, samt beordrede alle Døre og Luger aahnede for at være sikker paa, at der ingen Fjender var til Huse. Senere kom der jo mange andre Vaabenarter og Afdelinger. Snart var der faa, og snart var der mange, somme Tider raa og brutale Mennesker til andre Tider elskværdige og dannede. Vi havde tre vestfalske Dragoner i en tre Ugers Tid. Det var overordentlig behagelige og dannede Mennesker, vistnok af velstaende Herkomst. De fik sendt megen Fetaje fra Hjemmet, og det var dem en speciel Forøjelse at tage mig ind paa deres Værelse og lade mig smage deres tyske Pølser. I det Hele taget var jeg i særlig Grad deres Favorit. De spøgte med mig, naar der var Lejlighed dertil, og de løftede mig tidt op paa deres Heste, dette sidste for Resten til Linden Fornøjelse for mig, der ikke var videre dristig ved Rollen som vestfalsk Dragon. En Dag fik de travlt med at saddle op og komme i Krigstøjet. En dansk Patrouille havde vist sig, og jeg husker, hvordan Hestene galloperede, medens Rytteme affyrede nogle Skud. Men det Hele varede kun et Øjeblik, saa var Danskerne forsvundne, og Vestfalerne kunde sætte Hestene paa Stald igen. En Dag — den 23. April — hen paa Eftermiddagen myldrede Fjenderne ind i Hjem fra alle Kanter, og hver Krog i Gaarden blev optaget af Fjender. Det var de saakaldte røde Husarer og en Del Infanteri, der tog Gaarden i Besiddelse, i alt ca. 150 Mand. De satte min Fader Bajonetten for Brystet og tvang ham til at lukke op for Forraadskamrene. Ude paa Agrene omkring Gaarden

blev der gravet Huller, hvor man fyrede op og kogte eller stegte, hvad der var for Haanden. En Del gik paa Jagt efter Hønsene. Saa snart en Høne var fanget, tog Fangstmanden Hovedet mellem Fingrene, et Kast og Kroppen fløj lang væk, medens Hovedet blev siddende mellem Soldatens Fingre. Plukningen og Tilberedningen gik derefter til paa følgende Maade: uden paa Fjerene klimedes et tykt Lag Ler fra en nærliggende Mærgelgrav. Saa puitedes Hønen i et af de gravede Fyrhuller, og naar den var tilstrækkelig mør, tages den stivnede Lerkage af. Med denne fulgte Fjerene, og Stegen var dermed færdig. Fremgangsmaaden har nok været probat. I alt Fald sik alle de Høns, de røde Tyskere var i Stand til at fange, denne Behandling, og det lod til, at Tilberedningen vandt Bifald. Den påfølgende Aften og Nat blev meget urolig. Vor øverste Stue var taget i Besiddelse af et større Musikkorps, og de holdt Koncert den ganske Nat. Belysningen ved Datidens Talglys var sparsom, men Spillemandene har nok kunnet deres Numre udenad. Det eneste Rum i hele Gaarden, der ikke var taget i Besiddelse, var Sovekammeret, og hen paa Aftenen blev jeg puttet i Seng. Fader lagde sig paa Sengen hos mig, men han beholdt Klæderne paa, og han rejste sig igen, da jeg omsider faldt i Sovn. Saalidt jeg ved, kom ingen andre end mig af Gaardens Folk i Seng den Nat. Min voksnede Broder maatte af Sted med vores Heste. Alle Staldene blev tømle og taget i Besiddelse af Fjendens Heste. Næste Dags Morgen rejste hele Sværmen igen, men da var ogsaa alt, hvad Gaarden ejede af spiseligt og drikkeligt forsvundet, og vi stod fuldstændig blotet for Fødemidler. Hvordan mine Forældre igen fik noget i Spisekammeret, erindrer jeg ikke, men da det næste Hold Tyskere kom og meget energisk og med Slag i Bordet krevede »Spæk«, kunde deres Ønske af gode Grunde ikke imødekommes. Hvor der intet er, kan selv tyske Soldaters Magisprog intet fremtrylle. En Del af de fremmede Soldater var iovrigt ikke kræsne med deres Fødemidler. Saaledes havde nogle en Dag fanget en Del Millinger og Smaaskaller. Disse blev snittet i

Smaastykker uden Spor af Rensning, hvorpaa de i en Pande med Vand blev stegte eller vel rettere kogte og derpaa fortærede uden anden Tillavning. Efter hvad man har fortalt, var det Bairene, der stillede saa smaa Fordringer til Tillavning og Renlighed. Af Østrigerne havde vi, saa vidt jeg ved, kun Indkvartering en Gang. Det var sædeles venlige og flinke Folk — dem vi havde, men der var vel ogsaa mindre tiltalende Eksemplarer mellem dem saavel som mellem deres Vaabenfaller, Tyskerne.

Af Tyskernes Efterladenskaber mindes jeg især en stor sort Hund, som blev mig en god Legekammerat. Fader lavede en Sæle til den, og den trak godt en lille Vogn, jeg havde. Den blev kaldt »Projs«. Nogle Aar efter Krigen var der ogsaa i Taaning Skole en Dreng, som altid gik under Navnet »Projsen«, — men det er nu en anden Historie.

Vi maatte jo ogsaa køre Egtkørsel for Tyskerne, og jeg mindes godt nok, at min Broder til Tider var borte paa lange Ture. Hvor lange disse Ture var, og hvor de gik hen, eller hvordan de øvrigt forløb, husker jeg ikke noget om, og de, der kunde fortælle derom, er ikke mere. »Johanne!« har i sit jyske Digt »Erindringer fra Sommeren 1864« givet en god Skildring af dette Forhold, som jeg maaske her maa faa Lov at citere:

»Å de wa endda it om belte Teng,
fa skit mae de te vi foj dem,
maen saa sku vi hie kjoer å rink omkring
mae Bæster å Uhu, sa vi ej dem.
»Forvæs! Forvæs!« så di te wos,
di vill all va mæ di Farre,
a hæ kjo trej Gang fra Rannes te Ohs,
å tow Gong te Skanbeærre.«

Jeg skal nu anføre min Faders Opgørelse til Krigsskadesersatning, af hvilken jeg har fundet en Genpart i hans efterladie Papirer. Opgørelsen har faaet Sogneforstanderskabets Paategning, og den taler iørvigt for sig selv.

»Underitregnede Gaardmand P. J. Randlev, hans Tab ved den fjendtlige Occupation i Sommeren 1864.

Rdlr.	K	B
Efter at have haft Østerigerne i Indkvartering i Marts Maaned blev jeg den 23de April belagt med præsisk Indkvartering, rode Husarer og Infanteri, ca. 150 Mand, der med Stalet for Brystet tvang mig til at lukke min Loftslam op. Fra Loftet borrigt de 6 Lfl. toget Flask, nemlig 3 Boster ¹⁾ og 2 Midstykker af 20 kpr. Lfl.; Roget Faarekjød af 2 Faar og 1 Lam, heriblandt 2 Kjød- og 2 Rullepalser, i alt 5 Lfl. samt 2 Tønder Havre a 20 kpr.	20	»
1 Sæk 5 kpr. 1 Krudthorn, som de fandt i mit Korn paa Loftet ved at vade og skræbe med Fodderne i samme	11	4
Dernast af mit Spisjekammer 12 kfl. Flask a 20 kpr.	6	4
3 kfl. Smør a 24 kpr.	1	4
2 Snese Eg a 20 kpr.	2	3
1½ kfl. Kaffe, 1½ kfl. Kandis	1	4
4 kfl. Ost a 10 kpr. 2 kfl. 8 kpr. 1 Lfl. Byggryn a 4 kpr.	1	8
Desuden blev i vor Mælkstue al Mælk og Fløde drukket til sidstic Draabe saavelsom al vor Öl af samme pane Preusere, men hvorfor jeg ikke her anfører nogen Værdi, da samme vel rettest bor henregnes til, hvor jeg anfører Ersatning pr. Mand i sin Helhed.	1	2
Tillige ihjelslog og kogte de 7 Høns a 2 kpr. Stk.	2	2
1 Skp. Kartofler a 2 kfl. 8 kpr.	2	8
Desuden fratog Husarene mig 1 Trave Skaftehavre, Havren 10 Skp. a 20 kpr., Halmen 12 kfl. a 7 kpr.	5	4
Samt et helt Binding fed Engho, der uden Overdrivelse kan ansættes til 30 Lfl. a 1 kpr.	5	»
Saavelsom forhen af Østerigerne er ogsaa af disse og senere Indkvartering dels borthænnet, dels aldeles forvandt til Stroælse paa Stedet 7 Travver godt Rugtag a 10 kpr. Travre, er 11 Rdlr. 4 kfl. frataar for den tilbageblevne Stroælse 1 Rdlr., igen	10	4
2 Lfl. Brød blev mig ligeledes frarøvet 3 kfl.	1	»
Desuden er jeg af de forskjellige Indkvarteringer blevne frastjaaled 2 Haandklæder af 24 kpr.	»	3
At overfore ...	70	3 6

¹⁾ Flæskbøster kaldes f. Eks. en Skinke, et Midstykke eller en Forbor.

Forf. Ann.

	R	D	F	A	B
Overført	70	3	6		
1 Dug 4 $\frac{1}{4}$, 1 Par Hoser 3 $\frac{1}{4}$ ved at dirke en Dragkisteskuflie op fratog de mig	1	1			
4 Halstørklæder a 2 $\frac{1}{4}$ pr. Stk.	1	2			
1 Sparebosse, hvori	3	2			
1 Forklæde 3 $\frac{1}{4}$, 1 Lød Traad 3 $\frac{1}{4}$	1	2			
2 Knive, 3 Galter 3 $\frac{1}{4}$ kg = 2 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ pr. 1 Klædeborste	4	12			
2 smaa Spejle a 20 $\frac{1}{4}$ kg	4	4			
1 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$	1	2			
1 tysk Læsebog for Begyndere hvorför jeg havde betalt	1	2			
Med strengt Tilhold om fuldstændig Forplejning har jeg uden nogen Godtgjørelse eller Forsyning fra Magasine, haft preussisk Infanteri, Polakker, 10 Mand og 1 Underofficer, a 30 $\frac{1}{4}$ pr. Mand . . . samt Artilleri ligedeles a 30 $\frac{1}{4}$ - 3 Mand — . . . og 4 Heste med fuld Ration, 11 $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ Havre lig $2\frac{1}{2}$ Skp.	3	2	10		
og af Depolet 3 Mand og 4 Heste ligeledes med fuld Forplejning og Rationer til Hestene — Mandskabet	3	5	10		
og Hestene a 10 $\frac{1}{4}$ Havre pr. Hest lig 2 Skpr. . . .	5	5			
foruden Hø og Halm som ikke er regnet. Det er måske nødvendigt her at anføre, at nævnte Indkvartering var efter at den første 5 Ugers Vaabenville var udløbten.	1	12			
Uden at regne enten sidstanførte eller Indkvarteringen under den første 5 Ugers Vaabenville har jeg haft en Indkvartering af ca. 400 Mand a 1 Dag, som jeg stedig har maaltet forsyne med Ildebrendsel saavel til Varme som Madlavning. Endvidere leveret Öl og Mælk, saavel kogt som ukogt, og afgiven 2 a 3 Senge til deres Brug. Mit Tab ansætter jeg til 12 $\frac{1}{4}$ pr. Mand	50	2			
I mit Hus beliggende ved Byen har stadig været Vagttue, hvorför er ituslaaet 6 Vinduesruder a 1 $\frac{1}{4}$ pr. Stk.	1	2			
Jalt	138	2	12		

Ovenstaende Tab bevidnes herved med min Underskrift.
Taaning, d. 28. Novbr. 1864.

P. J. Randlov.

Imod Foranstaende haves intet fra Forstanderskabets Side at emindre.
Riis, d. 3/12 1864. M. Andreassen. Chr. Lorenzen.
R. Jørgensen. R. Andersen. Chr. Rasmussen.
P. Nielsen Hald.

2. Under Treårskrigen.

Ogsaa under denne Krig har Taaning Sogn haft Invasion af fjendtlige Tropper. Af nogle gamle Aktstykker, jeg har liggende, fremgaar det, at der har været Indkvartering fra den 23. Maj til den 25. Juli 1849. Det var under Ryes Tilbagetog op igennem Jylland, da han trak den tyske Haer efter sig, medens Oprørerne blev tilbage og belejrede Fredericia. — Fra den 25. Maj til den 1. Juli blev der paalagt Taaning Sogns Beboere daglig at levere til Fjenderne 419 Pund Brød, 139 Pund Flæk, 208 Pund Kød, 88 Pund Gryn, 7 Tdr. 5 Skpr. Havre, 284 Pund Hø og lige saa megen Halm. Leveringerne har dog vist varieret noget og er ikke nægtet op paa det fulde Tal. Den samlede Opgørelse viser, at der for det paagældende Tidsrum i alt blev leveret 13,322 Pund Brød, 2240 Pund Gryn, 464 Pund Flæk, 6730 Pund Kød, 244 Tonder Hayre, 8503 Pund Hø og 8503 Pund Halm. Foruden disse Pligleveringer, er Beboerne desuden blevne frastjaalet meget betydelige Kvanta af Fødevarer saavel som af Klæder og forskellige andre Ting, hvorom en officiel Indberetning fra de lokale Forstanderskabsmedlemmer giver Oplysning og her gengives, da den giver et ganske godt Billede saavel af de fjendtlige Troppers Karakter som af, hvordan Befolkningen saa paa dem og deres Opræden:

I Anledning af Hr. Justitsraadens Cirkulære af 28. f. M. hvori Sogneforstanderskabet opfordres til efter indhentet Oplysning at give Underretning om den Beboerne af Fjenden tilføjede Molest, skulle Sogneforstanderskabet for Taaning Sogn meddele følgende:
Fra den 23. Maj, hvilken Dato Fjenden besatte vor Egn til den 25. Juli, da han efter forlod den, blev hos Beboerne i Taanning Sogn mest af Bairer og Churhesser forøvet adskillige Voldsonder, Røverier og Tyverier, navlig hos

	R	D	F	A	B
Gaard m and Christen Mikkelsen borttaget	13	2			
5 Lg. Flæk, vurderet til	6	2			
3 Lg. roget Kjød	5	2			
5 Lg. Ost					

Rdlr.	ℳ	β
18 Polter Brændevin.....	3	»
1 Lℳ Smør	2	4
1 Skjorte.....	1	2
2 Sække	2	3
3 Silke- og Bomuldsklæder	3	3
4 Høns og 2 Ænder.	2	»
Fra Tjenestekarlen Penge.....	1	4
En solvbeslaget Pibe	3	3
1 Læs Hø.....	2	»
Gaardmand Laurs Sommer	10	4
4 Lℳ Flæsk	2	4
1 Lℳ Smør	2	»
1 Lℳ roget Kjød	6	»
6 Lℳ Brød.....	6	»
2 Par Støvler	6	»
1 Silkeklaede 5 ℳ, 1 Thekjedel 1 Rdlr.....	1	5
3 Travær Havre	5	»
Gaardmand Niels Poulsen	3	4
1 Lℳ Flæsk 2 Rdlr, 4 ℳ, 1 Lℳ Ost 1 Rdlr.....	3	4
1 Lℳ Brød 16 ℳ, 4 Par Strømper 1 Rdlr.....	3	»
Gaardmand Rasmus Jensen	12	4
4 Lℳ Flæsk 10 Rdlr, 4 ℳ, 1 Lℳ røget Kjød 2 Rdlr.	3	»
Gaardmand Mads Olesen	3	»
Et Bidsel 1 Rdlr, 2 Piber 2 Rdlr.	4	2
Et Mæssing Peglmaal 2 ℳ, 2 Lℳ Ost 2 Rdlr, Mælk og Smør 2 Rdlr.....	3	»
Gaardmand Jørgen Christian Nielsen	3	4
1 Lℳ Smør 2 Rdlr, 4 ℳ, et nyt Brændevinstry 1 Rdlr.	10	»
Savn af Mælk i 9 Dage 10 Rdlr.	3	»
6 Par Knife 1 Rdlr, 3 ℳ, 12 Stk. Tallerkner 9 ℳ 4 β	3	»
30 Travær Tag a 3 ℳ.....	15	»
Aftægtsmand Jens Poulsen	10	»
2 Par Lagener og 1 Skjorte = 48 Alen Læred..	10	»
Gaardmand Jørgen Laursen	4	4
1 Td. 4 Skp. Havre med Sæk.	11	2
9 Skjorter, 9 Rdlr, 2 ℳ 4 β, 6 Klæder 2 Rdlr.	2	»
Et Par Blaargarns Lagner	2	»

Rdlr.	ℳ	β
1 Par Stromper 3 ℳ, et Kohber Potmaal 1 Rdlr, 2 ℳ Et Thekjedellaag 2 ℳ, 8 Par Knife 2 Rdlr.....	1	5
3 Par Thekopper iuslagné 3 ℳ, et Ølglas og Thepot 3 ℳ 4 β.....	2	2
1 Par Brillar 4 ℳ, en Pibe 4 ℳ, en do. 5 Rdlr.	1	»
2 Sakse 3 ℳ.....	4	»
10 Stk. Ænder og Høns 2 Rdlr, 3 ℳ, 2 Lℳ 8 ℮ Smør 6 Rdlr, 4 ℳ.....	6	5
Savn af Mælk ved Indkvartering	9	1
	10	»
Gaardmand Anders Jensen	2	5
Et Strygejern 1 Rdlr, 2 ℳ, 10 Knive og 1 Gaffel 9 ℳ	1	5
12 Flasker 1 Rdlr, 1 ℳ 8 β, 4 Par Thekopper 4 ℳ	1	8
4 Spølkummer 2 ℳ, 3 Par Stromper 9 ℳ.....	1	5
10 Talerkner 5 ℳ, 10 Mælkelaade 5 ℳ, 1 Skjorte 1 Rdlr, 4 β.....	1	5
3 Klæder 3 ℳ, 1 Barberkniv 3 ℳ, 8 ℮ Smør 8 ℳ	2	4
Savn af Mælk og Smør under Indkvart. 8 Rdlr, 1½ Lℳ Flæsk 8 ℳ	2	2
	9	2
Gaardmand Thomas Jensen	18	»
1 Bede og 1 Lam 6 Rdlr, et Sølvommeehr 12 Rdlr, 9 Høns 13 ℳ 8 β. Savn af Mælk og Smør ved Indkv. 8 Rdlr	10	1
Aftægtsmand Laurs Overgaard	5	»
3 Lam	5	»
Sognefoged Niels Laursen	3	5
3 Skjorter og 3 Sk. Haandklæder	2	4
1 Thekjedel 1 Rdlr, 1 Spand 3 ℳ, et Par Sko 7 ℳ	3	»
En Tobakspibe 3 ℳ, 3 Lℳ Smør 8 Rdlr, 1 Lℳ Flæsk 14 ℳ	10	5
2 Lℳ Ost 2 Rdlr, iuslagné Ting 2 Rdlr, 2 Ænder og 8 Høns 2 Rdlr, 3 ℳ	6	3
1 Tonde gammel Øl 3 Rdlr, 14 Skp. Havre 4 Rdlr, 3 ℳ	7	3
Savn af Mælk og Smør under Indkvarteringen	10	4
4 Skp. Byg 1 Rdlr, 4 ℳ, 20 Traver Tag 10 Rdlr, 2 do. a 1 Rdlr	13	4
Gaardmand Mikkel Sørensen	5	5
1 Lam 10 ℳ, 9 Høns 13 ℳ 8 β, ituslagné Ting 2 Rdlr, Savn af Mælk og Smør ved Indkvarteringen	8	8

Rdlr.	£	β
Gaardmand Niels Jensen		
2 nye Pudebetrek 2 Rdlr., 1 Skjorte 1 Rdlr.	3	»
2 Handklæder 4 £, 5 Silkeklaeder 4 Rdlr., 5 £	5	»
en Undertrøje 4 £, et Par Strømper 24 β, 4 Par Knive 4 £	1	3
it uslagne Ting 1 Rdlr., 4 Ender og 2 Høns 1 Rdlr.	2	»
1 Løg Smør 2 Rdlr., 4 £, 1 Løg 4 Øst 7 £ 8 β, $\frac{1}{2}$ Løg Flæsk 8 £	5	1
4 Skr. Faarefjerdinger 1 Rdlr. 2 £, 22 Traver Tag 11 Rdlr.	12	2
Savn af Mælk og Smør ved Indkvarteringen.....	8	»
Gaardmand Søren Mikkelsen		
Et Par nye Stoyler 4 Rdlr., 1 Strygjern 1 Rdlr.	5	»
10 Sik. Klæder 3 Rdlr. 2 £, en Skjorte 1 Rdlr., 3 Par Strømper 4 £ 8 β	5	»
5 Løg Øst 5 Rdlr., affordret Penge 13 £ 8 β, 25 Traver Tag 12 Rdlr. 3 £	19	4
Savn af Mælk og Smør ved Indkvarteringen.....	8	»
Gaardmand Peter Randløv		
En ny Undertøj 8 £, et Par nye Sko 9 £	2	5
3 Handklæder 3 £, en Pipe 2 £, et Spejl 20 β	2	4
5 Par Knife 1 Rdlr., 4 Par Thelopper 1 Rdlr.	2	»
2 nye Huggejern 3 £, affordret Penge 2 Rdlr. 5 £	3	2
2 Løg Øst 2 Rdlr., $\frac{1}{2}$ Løg Flæsk 8 £, $\frac{1}{2}$ Løg Smør 8 £ it uslagne Ting 1 Rdlr., Afsavn af Mælk og Smør 5 Rdlr.	4	»
Skolelæreren		
Mælk og Smør 2 Rdlr., $\frac{1}{2}$ Løg Smør 8 £, it usl. Ting 5 Rdlr.	4	2
Stjalet fra hans Datter 4 Par Stromper 1 Rdlr., 1 Skovl 3 Rdlr.	4	»
et mindre Skovl 2 Rdlr., et nyt sort Forklaede 1 Rdlr. 3 £	3	3
Hjælpelæreren		
» Flamands historiske Værk 15 £, 1 Globus 14 £, 1 Aarsgang Rigsdagstidende og 1 do. af Fædrelandet 1 Jagttasker 2 Rdlr. 3 Par gl. Duer 2 Rdlr.	4	5
Fra Skolen		
Itureyne 4 Protokoller 16 £, 2 Balles Lærebøger, 2 Bibelhistorier og en Catechismus 5 £ 12 β	3	3

Rdlr.	£	β
Smed Christoffer Jeppesen		
Afsavn af Mælk i 9 Dage af 2 Kør	2	»
Stjaalen en Økse 4 £, foraræjdet 5 Par Hesteskø	2	2
a 2 £ = 10 £	2	»
Ligeledes 40 Par Skojern 8 β, en ny Økse 3 £	3	8
Belagt 5 Øks'er a 1 £, frarøvet 256 Hesteskø som 8 £ Stjaalen en Pung, hvori 17 £	2	5
Hornstrup By.		
Gaardmand Søren Rasmussen		
En solberbelagt Pipe 5 Rdlr., Reb 14 £	7	2
Mælk og Smør ved Indkvar. 6 Rdlr., it uslagne Ting 1 Rdlr.	7	»
Senere 10 £ Smør 10 £, 16 Traver Tag a 1 Rdlr.	17	4
Gaardmand Ole Christensen		
1½ Løg Smør 4 Rdlr., 12 £ Ost 4 £ 8 β, roget Kjed 1 Rdlr.	5	4
3 Skijorler 5 Rdlr., 9 Klaeder 3 Rdlr., 3 Par Strømper 5 £	5	8
1 Barberkne 1 Rdlr., 1 Par Lager 4 Rdlr.	8	5
1 Kalveskind 4 £, 4 Pot Brændevin 4 £	1	2
Savn af Mælk ved Indkvarteringen	5	2
9 Traver Tag a 3 £	4	3
Gaardmand Jacob Jensen		
1 Faar og 3 Lam 9 Rdlr., en solbryllagen Pibe 15 £	11	3
4 Par Stromper 1 Rdlr., 4 Høns 1 Rdlr., Mælk og Smør 5 Rdlr. 3 £	7	3
Gaardmand Jens Nielsen Hald		
En ny Thickjedel 2 Rdlr., 1 Lysestage og et Strygejern 9 £	3	3
4 Alen blaat farvet Vadmel 2 Rdlr. 4 £, 11 Hons 16 £ 8 β	5	2
Savn af Mælk og Smør	6	»
Gaardmand Niels Sørensen		
3 Skijorler 3 Rdlr., 4 Halskæder 2 Rdlr., 1 Silke-Forklæde 1 Rdlr.	6	»
1 Par Støvler 5 Rdlr., et Vognhjul 2 Rdlr., 12 £ Flæsk 12 £	9	»
Savn af Mælk og Smør ved Indkvarteringen	5	»

	Rdlr.	K	β
Gaardmand Jørgen Jensen	2	»	»
Hugget 2 Læs Trae til den nye Bro 1 rød Mandshue 2 K, $\frac{1}{2}$ Læs Smør 8 K.....	1	4	»
Gaardmand Hans Mikkelsen Aftvungen en Specie 2,00, et Par Strømper 3 K, Smør 8 K.....	3	5	»
Husmand Laurs Rasmussen En ny Kaskjet 9 K, 8 K, 3 Bomuldsklaeder 4 K 8 β Afsavn af Mælk af 2 Kør i 9 Uger	2	2	»
Husmand Johannes Pedersen En Pipe 24 β, 5 K Smør 5 K, 6 K Flæsk 1 Rdlr. Afsavn af Mælk af 2 Kør i 9 Uger	6	»	»
Husmand Niels Peter Jørgensen 9 Al. Lærred 10 K, 9 Tørklaeder 11 K, $\frac{1}{2}$ K farvet Garn 2 K.....	2	8	»
Husmand Peder Pedersen 4 K brun Sukker 8 K, 3 K Røgtobak 3 K 12 β, 4 K Skraa 8 K.....	3	5	»
En Spareboss med 1 Rdlr. 3 K, en Kniv 1 K 8 β	1	4	8

af Patroiller, naar vedkommende ikke om Natten vare hurtige nok til at lukke op. At der forevrigt er meget spoleret ved selve Husene er en Selvfolge.

Taaning, d. 15. August 1849.

N. Laursen, P. J. Randløv.
Sogneforstandere for Taaning Sogn.«

Saa vidt jeg efter et løseligt Skøn kan se, beløber de stjaalne og røvede Genslante sig til en Sum af godt 600 Rdlr. Til Vederlag herfor tilstod den ved Loven af 30. Juni 1850 nedsatte Erstatnings-Committe Taaning Sogn 140 Rigsdaler, altsaa knap en Fjerdedel af det table Beløb. Selv om den høje Committe nu ogsaa regner med, at de Skadelide har ansat Skaden lidt højt, saa kan man vanskelig faa anden Opfattelse, end at de krigshærgede Egne er blevet noget stedmoderligt behandlede i Forhold til dem, der havde Krigen noget paa Afstand. Til Trods herfor viste Sognet sin Beredvillighed til at hjælpe, da der paa Centralkommittens Opfordring blev samlet Penge ind til de Saarede og de Faldnes Efterladde. Da var Befolkningen med alle som en, baade Smaa og Store, baade Ænge og Gamle.

Af ovennævnte Beboerne frarøvede Ting er det meste med Vold borttaget af Bairene, der navnlig ikke undsaa sig for at brække Kister og Skabe op lige for Ejernes Øjne og deraf udtage, hvad de syntes om. Ogsaa en Del blev dels rovet dels stjalet om Natten, saaledes hos Gaarderne Christen Mikkelsen og Laurs Sommer, hos hvem ivrende Soldater indfandt sig om Natten og efter at have gjennemrodet alle Kister affordrede Penges, alt med Sablen i Haanden. Hos Gaardmand Jørgen Laursen blev det meste borttaget af en Exekutions-Comando, der endog gik saa vidt, at Soldaterne efter at have borttaget Linned, Piber, Ost, Smør etc. endog vilde tvinge Mand, Kone og Børn til at trække af Klæderne. Ligesom Bairene i det Hele taget have vist sig mest ildsindede i Taaning By, saaledes klage Hornstrup Byes Beboere mest over Churhesserne, som ikke alene gjennemsøgte Husene men endog med lange Rikker gjennemsøgte Haverne og saaledes i Jens Halds Have opgrov noget Lærred og Vadmel. Det vides ikke, at nogen af Beboerne er tilføjet Slag, hvorimod det var meget sædvanligt, at disse blevne truede med Bajonetten for Brystet. Stundom hendte det sig ogsaa, at Vinduerne blevne ituslagen